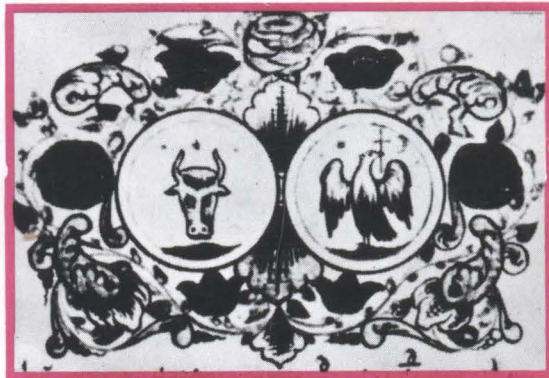

BULETINUL
COMISIEI
MONUMENTELOR ISTORICE

București
1994

Coperta I: Stemele unite ale Moldovei și Țării Românești pe hrisovul domnitorului Țării Românești, Grigore Ghica, dat în București la 21 august 1769 (7277) pentru mănăstirea Dintr-un lemn (Arh. St. Buc. Mănăstirea Dintr-un lemn, XLV/43).

Coperta a IV-a: Dreușeni, incinta cetății, turn de apărare nord-est.

Foto: George Dumitriu

COLEGIUL DE REDACȚIE

Anca Brătuleanu
Peter Derer
Ștefan Gorovei
Eugenia Greceanu
Călin Hoinărescu
Sergiu Iosipescu
Ioan Istudor
Dan Mohanu
Cezara Mucenic
Paul Niedermaier
Constantin Pavelescu
Andrei Pippidi (președintele colegiului)
Marius Porumb
Tereza Sinigalia
Georgeta Stoica
Aurelian Trișcu

REDACȚIA:

Redactor-șef: Doina Florea
Redactori: Maria-Elena Negoescu, Elisabeta Ancuța-Rușinaru
Macheta tehnică și artistică: Sanda Gusti
Secretar de redacție: Dragoș Ardeleanu

Buletinul Comisiei Monumentelor Istorice – Str. Ienăchiță Văcărescu nr. 16, sector 4, București, cod 70528, telefon 615 54 20, interior 127. Administrația: Casa de Presă și Editură „Cultura Națională”, Piața Presei libere nr. 1, sector 1, București, cod 71554, telefon 617 60 10; 617 60 20; 618 20 30 interior 1405. Abonamentele se pot face la administrație, la redacție, prin poștă sau virament C. P. E. „Cultura Națională”, cont 641100608 Banca Comercială, Filiala sector 1, București și la oficiile poștale sau difuzorii de presă. Prețul unui abonament anual este de 4 800 lei (1200 lei/număr). Abonamente pentru străinătate prin „ORION S.R.L.”, Splaiul Independenței nr. 202 A, sector 6, București, telefon 617 34 07 fax/400-42 41 69. Tipărit în București, la Tipografia „Bucureștii Noi”.

Au colaborat: Gh. I. Cantacuzino (arheolog, DMASI); Florin Dobrescu (arhitect, DMASI); Eugenia Greceanu (arhitect); Sanda Ignat (arhitect DMASI); Marina Iliescu (arhitect, DMASI); Anelisse Ilinca (referent, DMASI); Sergiu Iosipescu (arheolog, DMASI); Alexandru Ligor (istoric, DMASI); Daniela Marcu (arheolog, DMASI); Ioan Mareș (inginer, DMASI) Adina Nanu (istoric de artă); Sergiu Nistor (arhitect, Institutul de arhitectură „Ion Mincu”); Andrei Pănoiu (arhitect, DMASI) Andrei Pippidi (istoric); Adriana Stroe (istoric de artă, DMASI); Aurelian Stroe (istoric de artă, DMASI); Iuliu Șerban (referent DMASI); Oliver Velescu (istoric).

Comisia Națională a Monumentelor, Ansamblurilor și Siturilor Istorice

BULETINUL COMISIEI NAȚIONALE A MONUMENTELOR, ANSAMBLURILOR ȘI SITURILOR ISTORICE

Nr. 1-4/1994

Anul V

MONUMENTE, ANSAMBLURI, SITURI – ATITUDINI ȘI MENTALITĂȚI

- SERGIU NISTOR**, *Reabilitarea vechilor
cartiere -între metodologie și strategie* . 5

DOSARELE DISTRUGERII – MONUMENTE DISPĂRUTE

- O fărădelege – Repictarea bisericii Băl-
teni, județul Dâmbovița* (Adina Nanu) 7

COMUNICĂRI ȘI RAPOARTE DE CERCETARE

- GH. I. CANTACUZINO**, *Cercetări arheo-
logice la mănăstirea Polovragi*..... 11
- DANIELA MARCU**, *Șantierul arheologic
de la Drăușeni*..... 19
- FLORIN DOBRESCU**, *Architecture et
paysage des églises fortifiées de Tran-
sylvanie*..... 25
- ADRIANA STROE, AUREL STROE**, *Lo-
calitatea Cincu; județul Brașov – Pro-
puneri pentru impunerea calității de
zonă protejată*..... 32

METODOLOGII ȘI TEHNICI DE LUCRU

- IOAN MAREȘ**, *Sisteme de încălzire a
bisericii* 43

IZVOARE

- ANDREI PĂNOIU**, *Moșii, sate, târguri
și orașe (V): Brăila* 49
- OLIVER VELESCU**, *Un concurs de pic-
tură din anul 1904. Documente inedite
privind istoria restaurării murale* 61

CRONICA INTERNĂ

- Activitatea CNMASI în anul 1993
(Cezara Mucenic)*..... 77
- Vizita delegației ICOMOS german la
DMASI (Adriana Stroe)* 79

VIAȚA ȘTIINȚIFICĂ

- Seminarul internațional „Protejarea și
punerea în valoare a siturilor arheolo-
gice”, Dijon, 13–21 septembrie 1993
(Daniela Marcu)*..... 80
- Simpozionul „Teoria și practica reabili-
tării monumentelor istorice”, Tușnad,
21–26 februarie 1994 (Raluca Veru-
si, Cristina Vărzaru)*..... 81

RECENZII, EXPOZIȚII, PREZENTĂRI

- Expoziția „Zsámбек – Restaurarea bi-
sericii și a mănăstirii premontreene”,
februarie 1994 (Sergiu Iosipescu)* 82
- Ars Transilvaniae, T. 3/1993 (Adriana
Stroe)* 84
- Materiale de istorie și muzeografie, T.
XI/1992 (Vlad Bulat)*..... 85
- La conservation en archéologie
(Daniela Marcu)* 86
- DINU GIURESCU**, *Distrugerea tre-
cutului României* (Sergiu Iosipescu) 87
- IOAN OPRIȘ**, *Comisiunea Monumen-
telor Istorice* (Andrei Pippidi) 89

NECROLOG

- ȘTEFAN BALȘ**, (Sanda Ignat) 91

*
* *

- Inventarul fondului CMI din arhiva
DMASI (Alexandru Ligor, Anellise
Ilinca, Iuliu Șerban)*..... 92

MONUMENTS, ENSEMBLES ET SITES HISTORIQUES – Attitudes et mentalités

SERGIU NISTOR, <i>Le rétablissement des anciens quartiers-entre méthodologie et stratégie</i>	5
---	---

LES DOSSIERS DE LA DESTRUCTION – MONUMENTS DISPARUS

<i>Un sacrilège – La repeinture de l'église Balteni, le département Dambovitza (Adina Nanu)</i>	7
---	---

EXPOSÉS ET RAPPORTS DE RECHERCHE

GH. I. CANTACUZINO, <i>Recherches archéologiques au monastère Polovragi</i>	11
DANIELA MARCU, <i>Le chantier archéologique de Drăușeni</i>	19
FLORIN DOBRESCU, <i>Architecture et paysages des églises fortifiées de Transylvanie</i>	25
ADRIANA STROE, AUREL STROE, <i>La localité Cincu, le département Brașov – propositions pour imposer la qualité de zone protégée</i>	32

MÉTHODOLOGIES ET TECHNIQUES DE TRAVAIL

IOAN MAREȘ, <i>Systèmes de chauffage des églises</i>	43
--	----

SOURCES

ANDREI PĂNOIU, <i>Domaines, villages, bourgs et cités (V): Brăila</i>	49
OLIVER VELESCU, <i>Un concours de peinture en 1904. Documents inédits concernant l'histoire de la restauration murale</i>	61

LA CHRONIQUE INTÉRIEURE

<i>L'activité de la CNMESH durant l'année 1993 (Cezara Mucenic)</i>	77
---	----

<i>La visite de la délégation de ICOMOS allemand à la DMESH (Adriana Stroe)</i>	79
---	----

LA VIE SCIENTIFIQUE

<i>Le séminaire international „La protection et la mise en valeur des sites archéologiques”, Dijon, 13–21 septembre 1993</i>	80
<i>Le symposium „La théorie et la pratique du rétablissement des monuments historiques”, Tușnad, 21–26 février 1994 (Raluca Verussi, Cristina Vărzaru)</i>	81

PRESENTATIONS, COMPTES-RENDUS, EXPOSITIONS

<i>L'exposition „Zsámbeck – La restauration de l'église et du monastère”, février 1994 (Sergiu Iosipescu)</i>	82
<i>Ars Transilvaniae, T. 3/1993 (Adriana Stroe)</i>	84
<i>Matériaux d'histoire et muséographie, T. XI/1992 (Vlad Bulat)</i>	85
<i>La conservation en archéologie (Daniela Marcu)</i>	86
DINU GIURESCU, <i>La destruction du passé roumain (Sergiu Iosipescu)</i>	87
IOAN OPRÎȘ, <i>La Commission des Monuments Historiques (Andrei Pippidi)</i>	89

NÉCROLOGE

ȘTEFAN BALȘ (Sanda Ignat)	91
---------------------------------	----

*
* *

<i>L'inventaire du fond CMH de l'archive de la DMESH (Alexandru Ligor, Ane Ilisse Ilinca, Iuliu Șerban)</i>	92
---	----

MONUMENTS, ENSEMBLES, SITES – Attitudes and Mentalities

- SERGIU NISTOR, *The Rehabilitation of the Ancient Quarters-between Methodology and Strategy*..... 5

THE FILES OF DESTRUCTION – LOST MONUMENTS

- A Sacrilege – The Repainting of the Balteni Church, Dambovitza Department (Adina Nanu)*..... 7

RESEARCH PAPERS AND REPORTS

- GH. I. CANTACUZINO, *Archeological Researches at Polovragi Monastery*.... 11
 DANIELA MARCU, *The Archeological Site of Drăușeni*..... 19
 FLORIN DOBRESCU, *Architecture and Landscape of Fortified Churches in Transylvania*..... 25
 ADRIANA STROE, AUREL STROE, *Cincu Locality in Brașov Departement – Propositions for the Imposing of Protected Zone Quality*..... 32

WORKING METHODS AND TECHNIQUES

- IOAN MAREȘ, *Heating Systems for the Churches*..... 43

SOURCES

- ANDREI PĂNOIU, *Lands, Villages, Boroughs and Towns: (V): Brăila* 49
 OLIVER VELESCU, *A Painting Contest in 1904. Unpublished Documents Concerning the History of Mural Restauration*..... 61

INTERNAL CHRONICLE

- The DMEHS' Activity during 1993 (Cezara Mucenic)* 77
The Visit of the German ICOMOS Delegation at the DMESH (Adriana Stroe)..... 79

SCIENTIFIC LIFE

- The International Seminary „The Protection and Revaluation of the Archeological Sites“, Dijon, 13–21 September 1993 (Daniela Marcu)* 80
The Symposium „The Theory and the Practice of Historical Monuments Rehabilitation“, Tușnad, 21–26 February 1994 (Raluca Verussi, Cristina Vărzaru)..... 81

REVIEWS, PRESENTATIONS

- The Exhibition „Zsámbeck – The Restoration of the Church and the Monastery“, February 1994 (Sergiu Iosipescu)* 82
Ars Transilvaniae, T. 3/1993 (Adriana Stroe) 84
Historical and Museographical Researches, T XI/1992 (Vlad Bulat) 85
The Preservation in Archeology (Daniela Marcu) 86
 DINU GIURESCU, *The Razing of the Romanian Past (Sergiu Iosipescu)*..... 87
 IOAN OPRÎȘ, *The Historical Monuments Commission (Andrei Pippidi)* 89

NECROLOGY

- ȘTEFAN BALȘ, (Sanda Ignat)..... 91

*
*

- The Inventory of HMC in the DHMES Archives (Alexandru Ligor, Anellisse Ilinca, Iuliu Șerban)* 92

La 22 februarie 1994 a dispărut dintre noi, la venerabila vârstă de 92 ani, arhitectul Ștefan Balș – membru de onoare al Academiei Române.

Timp de peste 60 de ani, activitatea arhitectului Ștefan Balș a constituit un reper în procesul conturării unei școli naționale de restaurare, într-o perioadă de mare efervescență culturală care a adus în atenția publică interesul pentru patrimoniul cultural reprezentat de monumentele istorice și care a dat lumii un sistem teoretic de abordare a protecției și restaurării acestora.

După absolvirea Facultății de Arhitectură (1927), arh. Ștefan Balș a acceptat propunerea Comisiunii Monumentelor Istorice de a urma – ca bursier – un stagiu de pregătire în domeniul restaurării monumentelor la Școala Română de la Roma (1928–1930).

Întors în țară, și-a început lunga activitate în serviciul tehnic al Comisiunii Monumentelor Istorice, sub conducerea arhitectului N. Ghika-Budești și alături de personalități marcante ale domeniului ca: Sterie Becu, Horia Teodoru, Em. Costescu – majoritatea formați la aceeași Școală Română de la Roma.

Contactul cu cele mai avansate principii de restaurare pe plan european prilejuit de studiile la Roma

(unde a audiat cursurile de specialitate ale unor personalități europene ca Gustavo Giovannoni și Camilla Boito) a determinat tânăra generație de atunci să imprime domeniului o mai mare rigoare științifică în cercetare precum și respectul pentru substanța originală a monumentului – principii generos îmbrățișate de Comisiunea Monumentelor Istorice, care în acea perioadă se afla sub conducerea lui Nicolae Iorga și cuprindea membri de talia lui Al. Lapadatu, Gh. Balaș, P. Antonescu și alții.

Cu o întrerupere de 5 ani – după desființarea, în 1950, a CMI arhitectul Ștefan Balș a continuat să proiecteze și să urmărească execuția restaurărilor de monumente istorice, mai întâi în cadrul ISPROR (atelier specializat) apoi în Direcția Monumentelor Istorice – instituție înființată în 1960 – a cărei activitate complexă (documentare, evidență, proiectare, execuție, avizare) a dat țării un mare număr de lucrări de valoare în acest domeniu.

Și după pensionare (1975) de la DMI, arhitectul Balș și-a continuat activitatea de restaurator (la comanda Patriarhiei, Mitropoliilor și a Episcopilor) cu aceeași energie și probitate științifică.

Bilanțul acestei vieți profesionale, închinată monumentelor istorice este impresionant: peste 50 de restaurări de monumente istorice și ansambluri istorice, printre care se numără obiective de primă mărime din patrimoniul arhitectural (nu întâmplător două dintre ele: Mănăstirea Horezu și Mănăstirea Moldovița, sunt înscrise acum în patrimoniul mondial!), lucrări de referință care astăzi pot ilustra evoluția școlii românești de restaurare.

Deși prin excelență practicant, arhitectul Balș, bun cunoscător de istorie și istoria arhitecturii, a publicat mult: studii de specialitate (între 1929–1990), lucrări cu caracter monografic (1957–1968) traduceri, numeroase comunicări la sesiunile științifice ale Direcției Monumentelor Istorice.

Dincolo de această exemplară viață profesională, arhitectul Balș a fost un spirit deschis, un om integru și un coleg cald și disponibil, de care își vor aduce aminte cu recunoștință toate generațiile de restauratori care au avut privilegiul de a colabora cu el în această grea și fascinantă profesiune.

SANDA IGNAT